

Nr 260.

Ankom till riksdagens kansli den 25 oktober 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att träffa avtal med Göteborgs stad angående villkoren för överföring å Göteborgs stad av det tryckande registret för staden.

(3:e avd.)

I propositionen nr 340 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 27 september 1946, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att med Göteborgs stad träffa avtal angående villkoren för överförande till staden av det tryckande registret för folkbokföringen i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda statsrådsprotokoll förordad förslag.

Med bifall till förslag i Kungl. Maj:ts proposition den 20 april 1945 (nr 282) angående omorganisation av folkbokföringen beslöt 1945 års riksdag bl. a. att adressmaskinanläggningar skulle införas för folkbokföringen. Anläggningarna skulle förläggas till länsstyrelserna. Där med hänsyn till förhållandena i viss stad synnerliga skäl därtill vore skulle emellertid Konungen äga att med stadens medgivande förordna, att det »tryckande registret», såvitt anginge staden, skulle föras hos mantalsskrivningsförrättaren därstädes. Sedermera hava i 56 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) meddelats bestämmelser angående de tryckande registren, vilka överensstämma med nyssnämnda beslut.

Vid anmälan i statsrådet den 20 april 1945 av frågan angående en omorganisation av folkbokföringen anförde chefen för finansdepartementet bl. a., att beslut om registrens överförande i kommunal ägo i första hand torde ifrågakomma med avseende å Göteborg och Malmö.

Vidare framhölls, att kostnaderna för adresseringsmaskinerna borde bäras av statsverket. Med hänsyn till att ansvaret för mantalsskrivningen och uppbörden i magistratsstäderna åvilade dessa städer borde emellertid dessa städer gottgöra statsverket tryckningskostnaderna för de längder m. m., vilka avsetts skola tillhandahållas städerna av länsbyråerna i stället för att som nu utskrivs av städernas befattningshavare. Vad åter anginge kostnaderna för adressmaskinanläggning, som överförts i kommunal ägo, borde en

fördelning ske mellan statsverket och vederbörande stad. Magistratsstädernas ansvar för mantalsskrivningen och uppbörden torde nämligen ej kunna motivera att det ålades sådan stad att gälda hela kostnaden för maskinanläggningen och dess drift. Anläggningarna tjänade nämligen även statliga uppgifter vid sidan av mantalsskrivningen och uppbörden. En rättvis avvägning erbjöde emellertid svårigheter och dessa ökades ytterligare därigenom, att anläggningarna kunde och borde utnyttjas även för rent kommunala ändamål. Vid underhandlingar med vederbörande stad borde under hänsynstagande till alla omständigheter eftersträvas en så rättvis avvägning som möjligt.

Vad sålunda anförts lämnades av riksdagen utan erinran.

Vid anmälan i statsrådet den 12 april 1946 av förslag till folkbokföringsförordning m. m. (se prop. nr 255) erinrade chefen för finansdepartementet om att enligt det av folkbokföringskommittén avgivna betänkandet länsbyråerna skulle trycka bl. a. stommar till taxeringslängder, pensionsavgiftsförteckningar, röstlängder, uppbördsböcker och debetsedlar. För egen del uttalade departementschefen att länsbyråernas arbetsuppgifter i huvudsak torde bli de i betänkandet angivna. Vad anginge frågan om skyldighet för magistratsstäderna med egen uppbördsförvaltning att gottgöra statsverket tryckningskostnaderna för längder m. m. torde det principiellt riktiga vara att dessa betalade statens självkostnadspris. Detta pris kunde emellertid ej utan avsevärda svårigheter exakt beräknas. Av praktiska skäl borde därför beräkningen schematiseras och ersättningsskyldigheten begränsas till de mera direkta kostnaderna, därvid för åstadkommande av förenkling endast blankett- och personalkostnaderna torde böra medräknas. Det vore lämpligt att priset bestämdes av Kungl. Maj:t på grundval av kostnadsberäkningar som uppgjordes av länsstyrelserna. Närmare föreskrifter därutinnan borde meddelas av Kungl. Maj:t, därvid länsstyrelserna borde åläggas att höra vederbörande städer över de gjorda kostnadsberäkningarna. Kostnaderna för de lokala skattemyndigheternas avtryckskortregister borde jämväl för ifrågasvarande städers vidkommande helt bestridas av statsmedel. De sålunda förordade ersättningsreglerna borde — såsom utformade i syfte att åvägabringa erforderlig förenkling i mellanhavandet mellan staten och kommunerna på nu förevarande område — icke anses prejudicerande för kostnadsfördelningen mellan staten och de städer, vilka avsetts skola hava egna tryckande register. Beträffande dessa städer ansåge sig departementschefen allenast böra hänvisa till sitt tidigare uttalande, att vid underhandlingarna med städerna borde under hänsynstagande till alla omständigheter eftersträvas en så rättvis avvägning som möjligt.

Dessa uttalanden lämnades av riksdagen utan erinran.

Inom finansdepartementet hava särskilt tillkallade sakkunniga biträtt med utredning av frågan om folkbokföringens ordnande i Stockholm och Göteborg. *De sakkunniga* hava i skrivelser den 3 maj och den 7 september 1946 framlagt förslag i nämnda hänseende för staden Göteborgs vidkommande

och därvid bl. a. uttalat, att det ur såväl statens som Göteborgs synpunkt vore mest lämpligt och rationellt, att det tryckande registret för folkbokföringen såvitt anginge Göteborgs stad, handhades av mantalskontoret därstädes. Enligt ett av de sakkunniga framlagt förslag till fördelning mellan staten och Göteborgs stad av de beräknade kostnaderna för registret skulle anläggnings- och uppläggningskostnaderna uppgå till 312 500 kronor, varav 272 600 kronor skulle åvila statsverket och 39 900 åvila staden. Enligt samma förslag skulle av de årliga driftkostnaderna, sammanlagt 87 100 kronor, ett belopp av 21 200 kronor ankomma på staten och 65 900 kronor på Göteborgs stad.

I anslutning till vad de sakkunniga anfört ha de framlagt förslag till överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan å den ena sidan och Göteborgs stad å den andra sidan beträffande fördelningen av kostnaderna för det tryckande registret för Göteborgs stad.

Stadsfullmäktige i Göteborg hava i skrivelse till finansdepartementet anmält, att stadsfullmäktige beslutat för sin del godkänna de sakkunnigas förslag till överenskommelse.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har efter remiss avgivit utlåtande över de sakkunnigas ifrågavarande skrivelse.

Departementschefen har anfört följande.

Lika med de sakkunniga anser jag att det tryckande registret för Göteborgs vidkommande bör föras hos den lokala skattemyndigheten i staden. Jämlikt 56 § folkbokföringsförordningen äger Kungl. Maj:t, under förutsättning av stadens medgivande, förordna att registret skall föras på sätt nyss sagts. Emellertid förutsätter registrets överförande till staden en ekonomisk uppgörelse mellan staten och staden, vilken torde böra underställas riksdagens prövning.

Det av de sakkunniga framlagda avtalsförslaget innebär i huvudsak att staden vid anläggningens övertagande — vilket förutsatts skola ske redan den 1 oktober 1946 — skall till statsverket utgiva 39 900 kronor, utgörande i runt tal 13 % av anläggnings- och uppläggningskostnaderna. Staden skall å sin sida äga att av statsverket undfå gottgörelse för vissa driftskostnader nämligen för lokalkostnader, kapitalkostnader och sådana personalkostnader, vilka avse arbetsledning samt aktualisering av plåt- och kortregister, med 30 % av det belopp, vartill kostnaderna visas hava uppgått, samt för personalkostnader för tryckning av medborgarkort och avtryckskort med hela det belopp, vartill kostnaderna visas hava uppgått. Avtalet förutsättes skola efter utgången av år 1948 ersättas med ett nytt avtal, i vilket ersättningsfrågorna, även såvitt angår den förflutna tiden, skola upptagas till ny reglering på grundval av dåmera vunna erfarenheter.

Ifrågavarande avtalsförslag, om vilket enighet vunnits bland de sakkunniga, har godkänts av staden. Förslaget torde kunna godtagas även för statens del. Emellertid vill jag beträffande den föreslagna avfattningen av avtalet framhålla följande.

Såsom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhållit torde den föreslagna formuleringen medgiva möjlighet att till reglering i nytt avtal efter utgången av år 1948 upptaga frågan om parternas andelar i de årliga driftskostnaderna. Detsamma torde emellertid gälla även i fråga om fördelningen av engångskostnaderna och med avseende å de belopp, vartill dessa beräk-

nats. Detta synes framgå förutom av det sätt på vilket klausulen om nytt avtal avfattats jämväl av den av de sakkunniga anförda motiveringen.

Staden äger enligt den föreslagna överenskommelsen av statsverket undfå gottgörelse för de årliga driftskostnaderna i vissa fall med 30 % av det belopp, vartill kostnaderna »visas hava uppgått», och i andra fall med hela beloppet. Länsstyrelsen framhåller i anslutning härtill, att det icke torde vara oförenligt med överenskommelsen, att frågan om kostnadernas rimlighet prövas av Kungl. Maj:t, innan statsbidraget utanordnas. För egen del anser jag det otvivelaktigt, att Kungl. Maj:t äger pröva, huruvida staden kan anses hava styrkt att kostnaderna faktiskt uppgått till belopp som ligga till grund för framställda krav. Vid denna prövning torde ej blott länsstyrelsens utan även riksbyråns yttrande över kraven böra inhämtas. Däremot torde den föreslagna formuleringen ej medgiva Kungl. Maj:t prövningsrätt jämväl i fråga om kostnadernas skälighet. För statens del föreligga emellertid andra möjligheter att tillse, att kostnaderna hållas inom rimliga gränser. Jämlikt 56 § sista stycket och 58 § folkbokföringsförordningen är nämligen den lokala skattemyndigheten efter det tryckande registrets övertagande skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t eller riksbyrån meddelas angående länsbyråernas verksamhet. Dylika föreskrifter komma bl. a. att meddelas angående de ur organisatoriska och ekonomiska synpunkter lämpligaste metoderna för arbetets bedrivande. I riksbyråns åligganden jämlikt 59 § folkbokföringsförordningen ingår att övervaka, att länsbyråerna ställa sig de meddelade föreskrifterna till efterrättelse.

Då anläggningen överlämnas till staden bör upprättas en förteckning över de register, maskiner och övriga inventarier som överlämnas. Förteckningen bör kvitteras av staden. Därmed är emellertid statsverkets skyldighet att bidra till engångskostnaderna för anläggningen ej i sin helhet fullgjord. Vissa delar av det tryckande registret och vissa till anläggningen hörande kortregister äro nämligen ännu ej upprättade. Vidare återstå vissa kompletteringsarbeten. De sakkunnigas förslag lämnar öppet, huruvida statsverkets bidragsskyldighet med avseende å vad som sålunda återstår skall fullgöras i form av kontant ersättning eller genom att staten tillhandahåller erforderlig personal m. m. för arbetets utförande. För egen del finner jag det lämpligt att denna fråga avgöres av riksbyrån i samband med att arbetet skall igångsättas.

Det torde icke bliva praktiskt möjligt att överlämna anläggningen till staden redan å den i avtalsförslaget angivna dagen den 1 oktober 1946. Av arbetstekniska skäl måste emellertid överlämnandet ske utan ytterligare dröjsmål. Det faktiska överlämnandet kan alltså icke anstå till dess riksdagen fattat beslut i ärendet.

Ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att träffa avtal med staden angående villkoren för överföring av registret å staden torde få anses innebära jämväl ett bemyndigande att, på sätt i avtalsförslaget anges, efter utgången av år 1948 träffa nytt avtal, i vilket ersättningsbestämmelserna underkastas den jämkning, som av dåmera vunna erfarenheter kan föranledas.

Utskottet.

Vad departementschefen anförut har ej givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att med Göteborgs stad träffa avtal angående villkoren för det tryckande registrets överförande till staden i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 27 september 1946 förordat förslag.

Stockholm den 25 oktober 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 258.
